

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii zmieniającego rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. poz. 1650, z późn. zm.), (dalej: rozporządzenie bhp), które wydane zostało na podstawie art. 237¹⁵ § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320), został opracowany w związku z koniecznością wdrożenia do prawa krajowego przepisów zawartych w dyrektywie Komisji (UE) 2019/1832 z dnia 24 października 2019 r. zmieniającej załączniki I, II i III do dyrektywy Rady 89/656/EWG w odniesieniu do dostosowań o charakterze czysto technicznym (Dz. Urz. UE L 279 z 31.10.2019, str. 35; dalej: dyrektywa 2019/1832), której termin transpozycji wyznaczono do dnia **20 listopada 2021 r.**

Załączniki I, II i III do dyrektywy 2019/1832 zawierają wytyczne, których celem jest ułatwienie i wsparcie pracodawcy w doborze środków ochrony indywidualnej (dalej: ŚOI), w zależności od występującego w miejscu pracy zagrożenia, rodzaju działalności oraz gałęzi przemysłu i sektorów.

W dyrektywie 2019/1832 zmodyfikowano podejście do ŚOI (zmieniono perspektywę ich postrzegania). Punktem wyjścia dla każdej analizy i dla każdego działania pracodawcy są zagrożenia występujące w miejscu pracy (na stanowisku pracy). Poprzednio punktem wyjścia były rodzaje ŚOI. Zmiana ta w żaden sposób jednakże nie wpływa na proces doboru ŚOI czy obowiązujące w tym zakresie wymagania. Zarówno biorąc pod uwagę wcześniejsze przepisy dyrektywy Rady 89/656/EWG z dnia 30 listopada 1989 r. w sprawie minimalnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników korzystających z wyposażenia ochronnego (trzecia dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG)(Dz. Urz. UE L 393 z 30.12.1989, str. 375), jak i obecnie znowelizowane, ŚOI powinny być dobrane i stosowane odpowiednio do występujących na stanowisku pracy zagrożeń określonych na podstawie oceny ryzyka zawodowego, w sytuacjach kiedy zagrożeń nie można uniknąć lub wystarczająco ograniczyć poprzez organizację pracy lub zastosowanie środków ochrony zbiorowej.

Załącznik I do dyrektywy 2019/1832 „Zagrożenia związane z częściami ciała, które mają być chronione przez ŚOI” wprowadza niewielkie zmiany do dotychczasowego brzmienia załącznika. Obok zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych dodano Inne zagrożenia (np. brak tlenu). Załącznik uwzględnia nowe rodzaje zagrożeń występujące w

miejscach pracy oraz porządkuje terminologię stosowaną w odniesieniu do zagrożeń. Nie należy traktować tego wykazu zagrożeń oraz części ciała jako wyczerpującego.

W odniesieniu do zagrożeń:

- 1) zmieniono rodzaje zagrożeń mechanicznych na następujące:
 - a) urazy spowodowane przez spadające lub wyrzucone przedmioty, zderzenie z przeszkodą i strumienie pod wysokim ciśnieniem,
 - b) upadki na skutek poślizgnięcia,
 - c) upadki z wysokości,
 - d) drgania,
 - e) statyczny ucisk na części ciała,
 - f) urazy mechaniczne (otarcia, ułucia, cięcia, ukąszenia, rany – w tym rany kłute),
 - g) utknięcie lub zaplątanie;
- 2) w zagrożeniach termicznych wprowadzono pojęcia:
 - a) „wysoka temperatura lub ogień” zamiast „gorąco, ogień”,
 - b) „niska temperatura” zamiast „zimno”;
- 3) zagrożenia elektryczne podzielono na 2 rodzaje:
 - a) porażenie prądem (kontakt bezpośredni i pośredni),
 - b) ładunki elektrostatyczne;
- 4) pojęcie promieniowania niejonizującego uzupełniono o następującą informację:
„w tym światło słoneczne (inne niż światło bezpośrednie)”;
- 5) w zagrożeniach chemicznych dodano nanomateriały. Ponadto zmieniono podział dotyczący aerozoli na następujący:
 - a) cząstki stałe (pyły, opary, dym i włókna),
 - b) cząstki ciekłe (mgły i opary).Natomiast w odniesieniu do płynów pojęcie: „chlapanie, tryskanie” zastąpiono:
„rozpryski, spryskanie, strumienie”;
- 6) dokonano nowego podziału zagrożeń biologicznych na substancje zawarte w:
 - a) aerozolach:
 - cząstki stałe i ciekłe,
 - b) płynach:
 - kontakt bezpośredni i pośredni,
 - rozpryski, spryskanie, strumienie,
 - c) materiałach, osobach, zwierzętach itp.:
 - kontakt bezpośredni i pośredni;
- 7) dodano nowe „inne zagrożenia” podzielone na:

- a) utonięcie,
- b) brak tlenu,
- c) brak widoczności.

Natomiast w odniesieniu do części ciała, które mają być chronione wprowadzono następujący (nieco uproszczony) podział:

- 1) głowa:
 - a) czaszka,
 - b) cała głowa;
- 2) uszy;
- 3) oczy;
- 4) twarz;
- 5) układ oddechowy;
- 6) dłonie;
- 7) ramiona (części);
- 8) stopy;
- 9) nogi (części);
- 10) skóra;
- 11) tułów/brzuch;
- 12) część ciała;
- 13) całe ciało.

W załączniku II do dyrektywy 2019/1832 „Niepełna lista typów wyposażenia ochrony indywidualnej w odniesieniu do zagrożeń, przed którymi zapewniają one ochronę” uwzględniono poza rodzajami ŚOI ujętymi we wcześniejszym brzmieniu załącznika, także rodzaje zagrożeń, przed którymi te ŚOI mają chronić (np. wyposażenie zabezpieczające głowę w postaci hełmu chroni przed urazami powodowanymi przez spadające lub wyrzucane przedmioty).

Największe zmiany prawodawca unijny wprowadził w załączniku III do dyrektywy 2019/1832 „Niepełna lista działalności i sektorów działalności, które mogą wymagać stosowania środków ochrony indywidualnej”. Przede wszystkim załącznik został opracowany w formie tabeli. Punktem wyjścia dla analizy tej tabeli są zagrożenia występujące w miejscu pracy. Zagrożenia te są wymienione w kolejności określonej w załączniku I. Poszczególne zagrożenia są powiązane z najbardziej narażonymi częściami ciała. Dodatkowo wskazano przykładowe ŚOI. Następnie wymieniono rodzaje prac (działalności), w których może wystąpić konieczność użycia/zapewnienia odpowiedniego rodzaju ŚOI w odniesieniu do

zagrożenia i narażonej części ciała. Ponadto wymieniono gałęzie i sektory, w których może być wymagane stosowanie danych ŚOI (nie były one wcześniej uwzględnione w dyrektywie 89/656/EWG).

Zaproponowane przez KE nowe podejście do ŚOI, których analizę i stosowanie należy rozpoczynać od strony zagrożeń, musi znaleźć swoje odzwierciedlenie w przepisach prawa krajowego.

Warto podkreślić, że obecnie obowiązująca konstrukcja rozporządzenia bhp jest bardzo zbliżona do kształtu dyrektywy 2019/1832, co będzie stanowić znaczące ułatwienie w procesie transpozycji jak i istotną wartość dodaną dla odbiorców tego aktu prawnego.

Implementacja przepisów zawartych w załącznikach do dyrektywy wymaga więc wprowadzenia zmian w załączniku nr 2 do rozporządzenia bhp. Przepisy zawarte w załącznikach I–III dyrektywy 2019/1832 zostały wprowadzone do tabel 1–3 w załączniku nr 2 do projektu rozporządzenia bhp. Zmiany te mają charakter techniczny. Sprowadzają się do uszczegółowienia zagrożeń występujących w miejscach pracy w odniesieniu do poszczególnych części ciała człowieka, które mają być chronione przez konkretne rodzaje ŚOI.

Dotychczas w tabeli nr 1 były określone zagrożenia, przy których wymagane jest stosowanie ŚOI, w tabeli nr 2 – rodzaje prac, przy których wymagane jest stosowanie ŚOI, a w tabeli nr 3 – rodzaje ŚOI.

Zawarte w załącznikach do dyrektywy 2019/1832 informacje zostały ujęte w nowelizacji rozporządzenia bhp z zachowaniem jego dotychczasowej formy i przyjętego w Polsce systemu dotyczącego ŚOI i oceny ryzyka zawodowego. Dyrektywa 2019/1832 jako zagrożenia wymienia zdarzenia niepożądane i skutki ich wystąpienia, a należy wyraźnie podkreślić, że są to pojęcia odrębne. Przyjęte w projekcie rozporządzenia bhp rozwiązania pozwalają na wdrożenie przepisów dyrektywy 2019/1832 bez zaburzania właściwego podejścia do zagadnień bhp związanych m.in. z oceną ryzyka zawodowego.

Ponadto ze względu na fakt, że tabele w obowiązującej obecnie postaci funkcjonują od wielu lat i grupy zainteresowanych osób są przyzwyczajone do tego podziału dostosowano je do wytycznych wskazanych w dyrektywie 2019/1832 i problematyki określonej w poszczególnych tabelach.

Transpozycja przepisów dyrektywy 2019/1832 dokonuje się przede wszystkim za pośrednictwem tabeli nr 1 „Zagrożenia, przy których wymagane jest stosowanie środków ochrony indywidualnej” w załączniku do projektowanego rozporządzenia. Wymienione

w niej rodzaje zagrożeń oraz części ciała, które mają być chronione, zostały przeniesione bezpośrednio z załącznika I. Przy okazji wprowadzono w niej drobne modyfikacje – w odróżnieniu od załącznika I w tabeli nr 1 w odniesieniu do części ciała pojęcie: „uszy” zastąpiono pojęciem: „narząd słuchu”, „dłonie” – „ręce”, „ramiona (części)” – „części kończyn górnych inne niż ręce”, „nogi (części)” – „części kończyn dolnych inne niż stopy” oraz uzupełniono tabelę o „układ rozrodczy” (czego nie uwzględnia dyrektywa). Jednocześnie w odniesieniu do zagrożeń określone w polskiej wersji dyrektywy pojęcie „niejonizujące, w tym światło słoneczne (inne niż światło bezpośrednie)” zastąpiono pojęciem „niejonizujące, w tym słoneczne (inne niż widzialne)”.

Zgodnie z informacjami zawartymi w załącznikach II i III dyrektywy 2019/1832 w tabeli nr 1 znakiem „X” wskazano najczęściej zagrożone części ciała przy danym zagrożeniu. Poprzez takie skonstruowanie tabeli nr 1 jest ona swoistym kluczem do zrozumienia relacji pomiędzy przepisami rozporządzenia bhp a przepisami dyrektywy 2019/1832. Natomiast informacji zawartych w tabeli nr 1 nie należy traktować jako wyczerpujących (zgodnie z podtytułem tej tabeli w dyrektywie i projekcie rozporządzenia). Potrzeba zapewnienia ŚOI wynika bowiem z oceny ryzyka, która jest dokonywana przez pracodawcę.

Tabela nr 2 „Przykładowe rodzaje prac i gałęzie przemysłu, przy których może być wymagane stosowanie środków ochrony indywidualnej” stanowi transpozycję załącznika III do dyrektywy 2019/1832. Podobnie jak w przepisach dyrektywy 2019/1832 tabela ta została skonstruowana w celu podkreślenia, jakie jest przełożenie rodzajów prac i gałęzie przemysłu, przy których wymagane jest stosowanie środków ochrony indywidualnej, na zagrożenia występujące przy ich wykonywaniu. Należy jednak pamiętać, że jest to niepełna lista i nie należy traktować informacji zawartych w tabeli nr 2 jako wyczerpujących (na co wskazuje też motyw 9 preambuły do dyrektywy). Potrzeba zapewnienia ŚOI wynika z oceny ryzyka, która jest dokonywana przez pracodawcę.

Ponadto w tabeli nr 2 rozszerzono i uszczegółowiono listę rodzajów prac, przy wykonywaniu których mogą występować dane zagrożenia oraz dodano informację o gałęziach przemysłu, których te prace dotyczą. Zmiana ma na celu zwrócenie uwagi na występujące w konkretnych branżach zagrożenia i ułatwienie pracodawcom właściwego doboru ŚOI odpowiednich do określonych działań i rodzajów zagrożeń, na które narażeni są pracownicy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami pracodawcy są zobowiązani do zapewnienia ŚOI, jeżeli występujących na stanowisku pracy zagrożeń nie można uniknąć lub

nie można ich w wystarczającym stopniu ograniczyć poprzez organizację pracy lub zastosowanie środków ochrony zbiorowej.

Tabela nr 3 „Rodzaje środków ochrony indywidualnej” stanowi transpozycję załącznika II do dyrektywy 2019/1832 i nie wprowadza żadnych znaczących zmian do systemu ŚOI w Polsce.

Ponadto przepisy projektowanego rozporządzenia porządkują obecnie obowiązujące regulacje zawarte w treści załącznika nr 2 w celu zapewnienia ich spójności z wymaganiami rozporządzenia bhp oraz zapewnienia ich przejrzystości. Projektowana regulacja dostosowuje występujące w rozporządzeniu bhp pojęcia, odnoszące się do czynników chemicznych, do obecnie obowiązującej terminologii zawartej zarówno w prawie UE (rozporządzenia REACH i CLP) jak i w ustawie z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2289). Jest to związane m.in. z rezygnacją z używanego do tej pory pojęcia „preparaty” na rzecz pojęcia „mieszaniny” oraz pojawieniem się nowych terminów w odniesieniu do substancji chemicznych i ich mieszanin, tj. „substancji stwarzających zagrożenie” i „mieszanin stwarzających zagrożenie”.

Ponadto w celu zapewnienia większej spójności systemu prawnego w dziedzinie bhp obowiązującego w Polsce zmieniony został § 63 ust. 2. Jest to związane z uchyleniem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1996 r. w sprawie wykazu prac szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet (Dz. U. z 2016 r. poz. 2057) i zastąpieniem go rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2017 r. w sprawie wykazu prac uciążliwych, niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia kobiet w ciąży i kobiet karmiących dziecko piersią (Dz. U. poz. 796). Aktualnie obowiązujące przepisy odnoszą się do kobiet w ciąży i kobiet karmiących dziecko piersią – nie obejmują ogółu kobiet. Także ta zmiana znajduje swoje bezpośrednie źródła w prawie UE.

Termin wejścia rozporządzenia w życie określono na dzień 20 listopada 2021 r., gdyż jest to data transpozycji przepisów dyrektywy do krajowego porządku prawnego.

Niniejszy projekt jest zgodny z uregulowaniami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Rozporządzenie nie będzie miało wpływu na zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej przez mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162). Rozporządzenie będzie miało wpływ jedynie na tych przedsiębiorców, których działalność wiąże się z występowaniem zagrożeń przed którymi jedynymi środkami ochrony są ŚOI – rozporządzenie ma na celu ułatwienie tym przedsiębiorcom realizacji istniejących obecnie w tym zakresie obowiązków.

Projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006, z późn. zm.) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248).